

POSITION PAPER

Toekomst van het kleuteronderwijs

'Laat die kinderen toch lekker spelen.' Een vaak gehoord verwijt, ook aan de PO-Raad, als het gaat om het streven naar professionele begeleiding van kinderen op jonge leeftijd om zo kinderen meer kansen te geven en de overgangen van kinderopvang naar kleuteronderwijs naar groep 3 soepeler laten verlopen. Kinderen moeten inderdaad spelen. En vanuit dat spel kunnen ze weer van alles leren. Er is dan ook sprake van een vermeende tegenstelling van spelen en leren: het is niet òf spelen òf leren.

Maar het met onderwijs en opvang aansluiten bij de specifieke ontwikkeling en context van jonge kinderen en kleuters vraagt wel aandacht. Vanuit de relatief jonge wetenschap van hersenonderzoek weten we steeds meer over het brein en de ontwikkeling van jonge kinderen. Inzichten die -nog meer dan nu het geval is- moeten doordringen in onderwijsbeleid, de opleidingen en de klas. Dat vraagt van de overheid investeringen in het jonge kind (Nederland loopt daarin achter op de ons omringende landen) en van het onderwijs aandacht voor de kwaliteit van onderwijs aan kleuters. De kleuterperiode (en de periode daaraan voorafgaand) is cruciaal in de ontwikkeling van kinderen en verdient specifieke aandacht.

Hersenonderzoek en de ontwikkelingspsychologie laten zien dat kleuters tot 6/7 jaar een andere ontwikkeling doormaken dan die van het schoolkind vanaf 7 jaar. Kleuters ontwikkelen zich sprongsgewijs en er zijn veel niveau- en tempoverschillen tussen kleuters. Dit maakt het van een groot belang om met onderwijs aan te kunnen sluiten bij de ontwikkeling van jonge kinderen.

Er bestaat echter een aantal hardnekkige misvattingen over het gebruik van methodes en toetsen in de onderbouw. Basisscholen hoeven van de inspectie geen gebruik te maken van een kleutermethode. Ook is er geen verplichting tot het afnemen van een kleutertoets. Wel moet er een beredeneerd aanbod zichtbaar zijn en moeten scholen de ontwikkeling van leerlingen goed volgen en het onderwijs daar op afstemmen. Voor leerkrachten, schoolleiders en schoolbestuurders ligt er dus een opdracht om het kleuteronderwijs in hun scholen aan te laten sluiten bij de specifieke ontwikkeling van jonge kinderen en voor de invulling daarvan hun professionele autonomie in te zetten.

Wat er nodig is om de kwaliteit van het kleuteronderwijs te verbeteren is er voor te zorgen dat professionals die met jonge kinderen werken de kennis hebben en in staat zijn om aan te sluiten bij de ontwikkeling van jonge kinderen. Als leerkrachten daar onvoldoende voor toegerust zijn, dan vallen ze terug op een standaardmethode en toetsen. We constateren dat pabo's in toenemende mate specifieke aandacht hebben voor het jonge kind en dit resulteert op diverse plekken in het land in diverse minors en specialismen Jonge Kind. Maar deze en de nascholingstrajecten kunnen nog beter worden ingezet om de kennis over de ontwikkeling van jonge kinderen in scholen te vergroten. Als onderwijs moeten we aansluiten bij de ontwikkelbehoefte van kinderen en professionals moeten geëquipeerd worden om dat te doen. Maar hoe daar invulling aan gegeven wordt is aan de scholen en besturen zelf.

Tot slot, wanneer kinderen in groep 1 beginnen, hebben ze al een ontwikkeling doorgemaakt; thuis, op een kinderdagverblijf, een voorschool of een peuterspeelzaal. In toenemende mate werken voorschoolse voorzieningen en onderwijs samen rond het jonge kind, maar dit kan versterkt worden door het creëren van een basisvoorziening voor alle kinderen vanaf 2 jaar die in verbinding staat met onderwijs. Deze samenwerking biedt mogelijkheden om de expertise van beide sectoren optimaal in te zetten voor het creëren van speels onderwijs en een rijke leeromgeving voor jonge kinderen en kansengelijkheid te bevorderen.